

Co to jest lateralizacja?

Lateralizacja – to przewaga jednej strony podczas czynności ruchowych.

Lateralizację czynności nazywa się też „asymetrią funkcjonalną”. Z asymetrią mamy do czynienia w budowie anatomicznej ciała.

Schemat ciała ludzkiego wydaje się być symetryczny: człowiek posiada dwoje uszu, oczu, dwie pary kończyn. Jest to jednak pozorna symetria.

Szczególnie ważną rolę odgrywa koordynacja ruchów rąk, która polega na tym, że ruchy obu rąk są odmienne, przy czym ręka wiodąca (prawa) wykonuje główną czynność, a ręka podporządkowana zapewnia tylko lepsze warunki pracy prawej ręce. Wysoki poziom precyzji ruchów jest osiągalny, gdy jedna z kończyn dominuje, druga zaś z nią współpracuje oraz gdy oko i ręka dominują po tej samej stronie ciała. Sprzyja to wytworzeniu się tzw. układu ręka – oko, który jest podstawą koordynacji wzrokowo – ruchowej, a więc wykonywania większości czynności manipulacyjnych i graficznych.

Lateralizacja, czyli stronność, funkcjonalna dominacja jednej ze stron ciała związana jest z dominowaniem jednej z półkul mózgowych.

Większość ludzi prezentuje model lateralizacji jednorodnej prawostronnej: dominacja prawego oka (prawoocność), ręki (praworęczność), nogi (prawonożność).

Lateralizacja rozwija się w ciągu życia dziecka. Praworęczność zwykle ustala się około 2 – 3 roku życia, a leworęczność w wieku 3 – 4 lat.

Ostatecznie dominacja czynności ruchowych w większości przypadków ustala się do 6 roku życia. Proces lateralizacji zostaje zakończony w wieku szkolnym.

Modele lateralizacji:

- Lateralizacja jednorodna prawostronna lub lewostronna (np. prawoocność, praworęczność, prawonożność lub lewoocność, leworęczność, lewonożność),
- Lateralizacja niejednorodna – skrzyżowana (dominujące narządy ruchu i zmysłów znajdują się po obu stronach osi ciała, np. dziecko praworęczne, lewooczne, prawonożne). W tych przypadkach trudności spowodowane są głównie zaburzeniami współdziałania oka i ręki (koordynacji wzrokowo - ruchowej) ujawniają się podczas rysowania, pisania i czytania,
- Lateralizacja nie ustalona (słaba) – brak funkcjonalnej dominacji jednej strony ciała. Jest stanem przejściowym (po 6 r.ż. świadczy o opóźnieniu procesu lateralizacji) lub trwałym, oburęczność utrzymuje się do końca życia. U dzieci tych często występują trudności w nauce. Dziecko ma trudności w orientacji lewej i prawej stronie własnego ciała, w orientacji w przestrzeni, trudności z odwzorowaniem figur geometrycznych, rozpoznawaniem i odwzorowywaniem liter i cyfr podobnych pod względem kształtu, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni (p-b-d-g).

Nieprawidłowa lateralizacja nie musi być powodem niepokoju, dopóki nie towarzyszą jej dodatkowe zaburzenia tj. zaburzenia motoryczne, zaburzenia percepcji wzrokowej, orientacji w przestrzeni i wtórne zaburzenia emocjonalne.

Dzieci leworęczne przestawiane na „siłę” prezentują zaburzenia osobowości. Obserwuje się u nich zaburzenia emocjonalne: płaczliwość, lękliwość lub ataki złości, agresji. Zaburzenia nerwicowe objawiają się jękiem, moczeniem nocnym. Kształtuje się u nich poczucie mniejszej wartości, lękowa postawa wobec otoczenia, unikanie kontaktów społecznych oraz nadpobudliwość psychomotoryczną. Utrwala się też niechęć do przedszkola, szkoły i zajęć dydaktycznych.

Należy pamiętać o ogólnych zasadach postępowania z dzieckiem leworęcznym. Leworęczność powinna być traktowana jako jedna z wielu cech indywidualnych człowieka. Konieczne jest stwarzanie atmosfery akceptacji, wytworzenie motywacji do dodatkowych ćwiczeń, wprowadzenie podczas zajęć graficznych przerw na odpoczynek i ćwiczenia relaksacyjne.

SPOSOBY SPRAWDZENIA CZY DZIECKO JEST LEWORĘCZNE

Pragniemy przedstawić zainteresowanym rodzicom, sposoby sprawdzenia czy dziecko jest leworęczne czy też nie.

SPRAWDŹ, CZY TWOJE DZIECKO JEST LEWORĘCZNE!

Rodzicu! Jeśli chcesz wiedzieć, która rączka, oko, czy nóżka twojego dziecka rozwija się szybciej, zaobserwuj jak reaguje ono w różnych sytuacjach.

REŃCE

- połóż przed dzieckiem jakąś zabawkę, poproś by wskazało na nią palcem
- rozrzuć na podłodze kilka klocków i zaproponuj dziecku by zbudowało z nich wieżę
- daj dziecku małą piłeczkę i poproś, by ją rzuciło
- daj mu kilka cukierków i poleć, by rozdało je pozostałym domownikom

NOGI

- zaobserwuj, którą nogą dziecko kopie piłkę
- podczas ubierania zwróć uwagę, którą nóżkę dziecko najpierw wsuwa w nogawkę spodnek
- zaobserwuj, którą nogą dziecko rozpoczyna schodzenie ze schodów
- poproś je by poskakało na jednej nodze

OCZY

- zrób w kartce papieru mały otwór, poproś dziecko, by spojrzało przez wyciętą dziurkę
- zwiń w rulon gazetę i powiedz dziecku by popatrzyło przez „lunetę”
- daj dziecku jakiś obrazek i szkło powiększające, po czym zaobserwuj, którym okiem dziecko przez nie patrzy

USZY

- stań za dzieckiem i upuść coś na podłogę, np. ołówek. Zaobserwuj, w którą stronę dziecko zwróci głowę, by zobaczyć co się stało
- poproś dziecko, by przyłożyło ucho do twojego serca i posłuchało jak bije
- daj dziecku zegarek i poproś by posłuchało jak tyka. Zobacz do którego ucha go przykłada.

Osoby leworęczne mają na ogół brzydki charakter pisma. Wiąże się to ze złym ustawieniem ręki i nieprawidłowym ułożeniem długopisu. Wyjaśnijmy zatem dziecku jak powinno trzymać długopis, jak układać zeszyt i od którego miejsca zaczynać pisanie

Poproście nauczyciela, by posadził dziecko w takim miejscu, w którym będzie miało zapewnioną swobodę ruchów. Lepiej, by dziecko zajęło miejsce po lewej stronie stolika czy ławki, a kolegę miało po prawej.